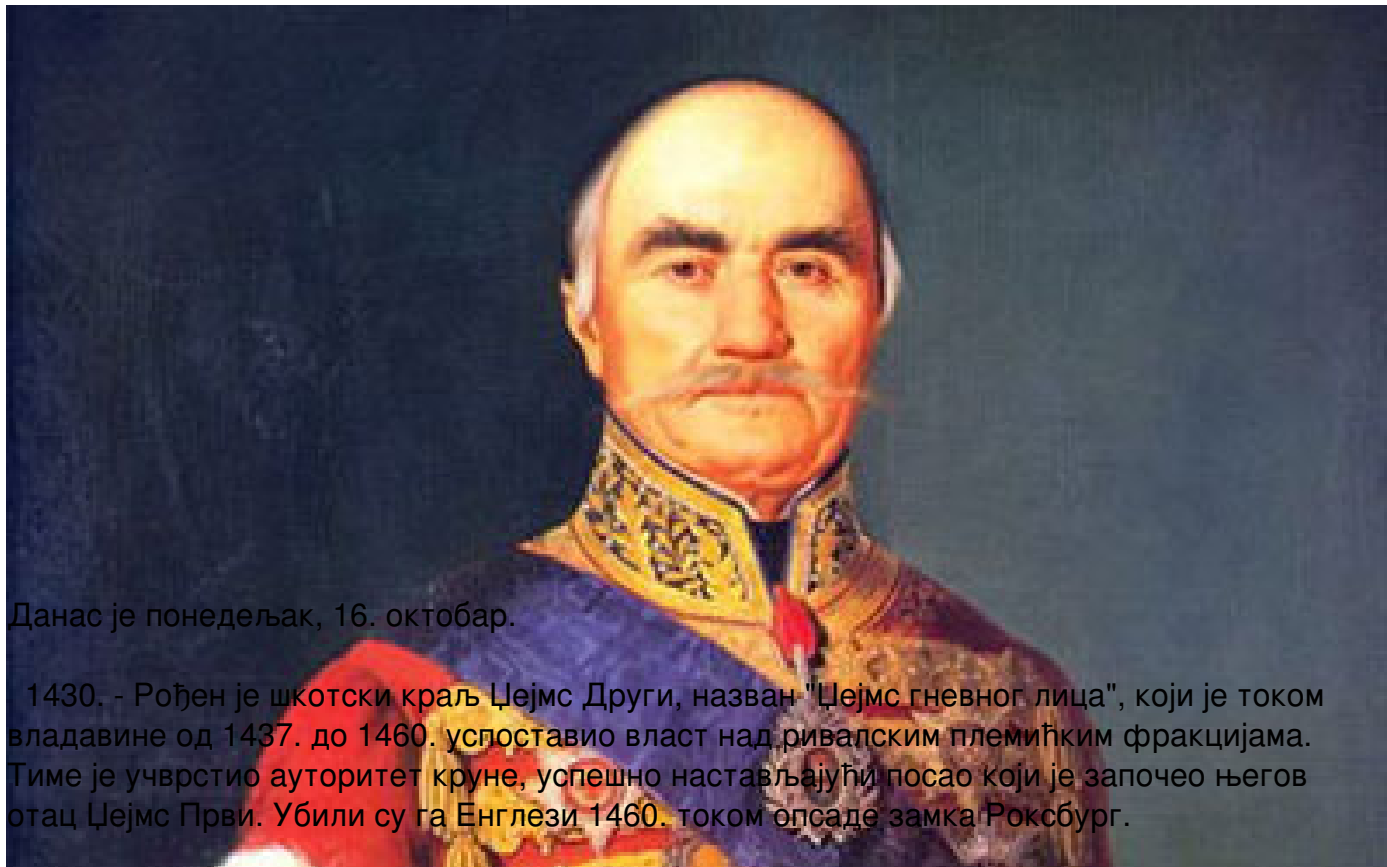

На данашњи дан 1837. године, српски књаз Милош Обреновић укинуо је кулук - бесплатан рад сељака који су користили сеоски кметови, нахијске старешине и свештенство. У томе се претеривало, што је било повод за одметање сељака у хајдуке. Кулук је више пута забрањиван, али су указом Књаз Милоша укинути сви његови видови, осим кулука за одржавање путева и мостова.

Данас је понедељак, 16. октобар.

1430. - Рођен је шкотски краљ Џејмс Други, назван "Џејмс гневног лица", који је током владавине од 1437. до 1460. успоставио власт над ривалским племићким фракцијама. Тиме је учврстио ауторитет круне, успешно настављајући посао који је започео његов отац Џејмс Први. Убили су га Енглези 1460. током опсаде замка Роксбург.

1758. - Рођен је амерички филолог и лексикограф Ноа Вебстер, симбол лексикографске традиције у Сједињеним Америчким Државама. Објавио је 1806. свој први речник енглеског језика, а 1828. речник који и сада носи његово име. Изузетно обимни "потомци" Вебстерових речника сматрају се најбољим речницима енглеског језика.

1793. - Погубљена је француска краљица Марија Антоанета, супруга Луја Шеснаестог, ћерка аустријске царице Марије Терезије. Кад је 1789. избила Француска револуција, постала је једна од најомраженијих личности. Приписана јој је иронична, несумњиво апокрифна, порука народу: "Ако немате хлеба, једите колаче". Под оптужбом да је везама с бечким двором издала републику, после монтираног и бесмисленог суђења, погубљена је на гиљотини пред 300.000 Парижана.

1813. - Почела је тродневна "Битка народа" код Лајпцига у којој су се снаге француског

цара Наполеона Првог нашле под ударом удружених савезника - Русије, Пруске и Аустрије. Француска армија је потучена, а 19. октобра савезници су заузели Лајпциг. После пораза Наполеон се повукао преко Рајне и неколико месеци касније присиљен је да абдицира.

1846. - Амерички лекар Џон Ворен употребио је први пут у историји хирургије етар за већи оперативни захват, уклонивши тумор пацијенту у Општој болници Масачусетс у Бостону.

1854. - Рођен је енглески писац ирског порекла Фингал О'Флаерти Вилс, познат као Оскар Вајлд. Био је опште познат као неко ко свесно руши све друштвене конвенције. Сматрао је да је уметност аутономна и аморална. У затвору у Редингу, у којем је две године издржавао казну због хомосексуализма, написао је "Баладу о рединшкој тамници" и дубоко искрен животни обрачун "Де Профундис". После изласка из затвора 1897, под именом Себастијан Мелмот живео је у Паризу у којем је умро 1900. Остала дела: роман "Слика Доријана Греја", комедије "Важно је звати се Ернест", "Лепеза леди Виндермир", "Идеалан муж", збирка прича "Злочин лорда Артура Сејвила и друге приче", драме "Саломе" (на француском), "Вера", "Војвоткиња од Падове".

1886. - Рођен је израелски државник Давид Бен Гурион, вођа борбе за стварање Израела и први председник владе те државе од 1948. до 1953. и поново од 1955. до 1963. Из родне Пољске отишао је 1906. у Палестину и био је међу пионирима сељачког колективизма и радничког покрета. Основао је 1920. Хистадрут (Савез синдиката), а 1930. Израелску радничку партију (МАПАИ), странку лабуристичког типа. Као председник владе, од различитих герилских група створио је израелску армију.

1888. - Рођен је амерички писац Јуџин Гледстон О'Нил, творац модерне америчке драме, добитник Нобелове награде за књижевност 1936. Његове драме одликују реализам и жестина која каткад прераста у бруталност. Драме и трилогија "Електри приличи црнина", у којој је класичну грчку тему о Едипу применио на модеран свет, односно америчко друштво у време грађанског рата, донели су му светску славу. Остала дела: драме "Иза хоризонта", "Ана Кристи", "Сва божја деца имају крила", "Велики бог Браун", "Цар Џонс", "Дуго путовање у Европу", "Жудња под брестовима".

1908. - Рођен је Енвер Хоџа, шеф владајуће "Партије рада Албаније" од 1948. до смрти 1985. Између два светска рата био је секретар посланства Албаније у Бриселу. Један је од оснивача Комунистичке партије Албаније 1941. Подржавао је политику Информбироа од 1948. до 1956. и Стаљинов концепт власти, чак и после 20. конгреса Комунистичке партије Совјетског Савеза на којем су осуђени Стаљинови методи. Касније се ослонио на Пекинг. Изградио је бруталан и репресиван систем у својој земљи. Никада није крио територијалне претензије према територији Србије (Косово и Метохија), као и другим територијама тадашње Југославије. Прави је творац савременог великоалбанског пројекта.

1910. - Један од пионира српског ваздухопловства Иван Сарић извео је у Суботици пред више хиљада знатижељника лет дрвеним "монопланом" који је сам конструисао.

Уздигао се на висину од 30 метара и у широком луку облетео коњичко тркалиште. Сарићев "моноплан" чува се у Музеју ваздухопловства у Сурчину.

1925. - Потписан је гарантни пакт Немачке, Белгије и Француске о међусобном поштовању граница, који је Немачка погазила 15 година касније када је окупирала те две земље.

1927. - Рођен је немачки писац Гинтер Грас. Светски успех постигао је већ првим романом "Лимени добош". На циничан и бруталан начин приказао је немачко грађанство у време нацизма. Изразито је активан у јавном животу савремене Немачке. Иако је све време јавно испољавао наглашено левичарске ставове, испоставило се да је био припадник СС формација током Другог светског рата. Остала дела: романи "Лимбург", "Псеће године", "Локална анестезија", "Сусрет у Телгтеу", "Широко поље", новела "Мачка и миш", драме "Поплава", "Плебејци увежбавају устанак", збирке песама "Чвориште пруга", "Испитан".

1940. - Немачки окупациони генерални гувернер Пољске Ханс Франк установио је гето у Варшави. У њега су Немци сатерали око 440.000 Јевреја из Варшаве и других пољских места као и из Немачке. Десетине хиљада Јевреја ту је умрло од глади и болести, а више од 310.000 отпремљено је у логоре смрти и убијено у гасним коморама. Преживели су 1943. подигли устанак, али су током одмазде готово сви страдали.

1946. - Обешене су главешине Трећег рајха које је Међународни суд у Нирнбергу осудио на смрт због ратних злочина у Другом светском рату, укључујући шефа немачке дипломатије Јоахима фон Рибентропа и начелника штаба Врховне команде оружаних снага Немачке фелдмаршала Вилхелма Кајтела. Рајхсмаршал Херман Геринг, такође осуђен на смрт, убио се у затворској ћелији претходног дана.

1949. - Поразом прокомунистичке такозване Демократске армије у Грчкој је окончан трогодишњи грађански рат, што је, између осталог, била последица чињенице да је Британија војно интервенисала у корист монархиста.

1964. - Кина је извела прву експлозију атомске бомбе, поставши пета земља света која располаже нуклеарним оружјем.

1964. - Алексеј Косигин је, после смењивања Никите Хрушчова, саставио нову совјетску владу.

1968. - Москва и Праг су потписали споразум о присуству совјетских трупа у Чехословачкој, које су с јединицама других земаља Варшавског пакта запоселе у ту земљу 21. августа 1968. како би одстраниле прореформски настројеног Александра Дубчека и његову владу као и масовни покрет који их је подржавао.

1973. - Нобелова награда за мир додељена је државном секретару САД Хенрију Кисинџеру и његовом партнеру у преговорима Ле Дук Тоу, али је политичар Северног Вијетнама одбио награду.

1978. - Пољски кардинал Карол Војтила изабран је за 264. поглавара римокатоличке цркве као први неиталијански папа после 456 година, под именом Јован Павле Други.

1980. - Умро је италијански политичар Луиђи Лонго, лидер италијанских комуниста. Предводио је покрет отпора у италијанској провинцији Пијемонт. После хапшења под режимом Мусолинија 1923. и 1924, емигрирао је 1926. и био је један од иницијатора стварања пакта са социјалистима 1934. Под илегалним именом Гало био је генерални инспектор Интернационалних бригада током Шпанског грађанског рата.

1981. - Умро је израелски генерал и политичар Моше Дајан, победник у рату против Арапа у јуну 1967, у којем је Израел, после војних провокација Египта, за неколико дана запосео Синај, Газу, Западну обалу и Голанску висораван. Као 14-годишњак 1929. постао је члан "Хагане", илегалне јеврејске војне организације, а у саставу британских снага се од 1937. до 1941. борио против Арапа у Палестини. У Другом светском рату 1941. изгубио је око у борби против колонијалних трупа француске вишијевске владе у Сирији. Од 1953. до 1958. био је начелник Генералштаба израелске армије, а од 1959. до 1964. министар пољопривреде и један од првака владајуће партије "Мапај", из које је иступио 1965. Министар одбране био је 1967. и поново 1973. и 1974, када је поднео оставку. Шеф дипломатије постао је 1977, али се 1979. повукао због неслагања с председником владе Бегиним на тему политике према Арапима.

1982. - Умро је италијански оперски певач Марио дел Монако, назван "тенором епохе". Захваљујући изузетном гласу и изванредном осећању за сцену, стекао је огромну популарност и признање критике.

1983. - Умро је српски сликар и ликовни критичар Михаило Петров, једна од водећих личности света уметности у Краљевини Југославији између два светска рата. Био је професор Академије примењених уметности у Београду. Илустровао је многобројне књиге.

1984. - Црначки англикански архиепископ Јоханесбурга Дезмонд Туту добио је Нобелову награду за мир, као друга истакнута личност црначке већине у Јужној Африци којој је додељена та награда. Бивши председник Афричког националног конгреса Алберт Џон Лутули добио је ту награду 1960.

1995. - Вођа политичке организације "Нација ислама" Луис Фаракан, на митингу у Вашингтону, којем је присуствовало око милион Афроамериканаца, описао је САД као друштво у ком потпуну супрематију имају бели грађани.

1996. - На стадиону у главном граду Гватемале погинуло је 78 људи у стампеду насталом након покушаја навијача без карата да се пробију на трибине како би посматрали квалификациони меч за светско фудбалско првенство.

2003. - Умро је мађарски боксер Ласло Пап, први који је на Олимпијским играма три пута узастопно освајао златне медаље. 2007. - У саобраћајној несрећи на аутопуту

Загреб-Београд, код Нове Градишке, погинуо је македонски певач Тоше Проески. Рођен је у Крушеву у Македонији, поседовао је ретке гласовне могућности и био је један од најпопуларнијих певача с простора негдашње Југославије.

2007. - Умрла је британска глумица Дебора Кер, знаменита по једном од најпознатијих филмских пољубаца, с Бертом Ланкестером у филму "Одавде до вечности". Каријеру је почела у локалном позоришту, у родној Шкотској, да би прву главну улогу одиграла у филму "Мајор Барбара" 1941. године. Номинована је за Оскара за главну улогу чак шест пута, да би коначно 1994. добила Оскара за животно дело. Филмови: "Кво вадис", "Јулије Цезар", "Одавде до вечности", "Добар дан туго", "Казино ројал".

(Танјуг)